Prof. Sakari Melander
28.9.2023

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: **U-kirjelmä (U) 44/2023 vp** Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta annetun direktiivin 2012/29/EU muuttamisesta

Yleistä

Euroopan komissio on 12.7.2023 tehnyt ehdotuksen (COM(2023) 424 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (jäljempänä muutosdirektiiviehdotus), jolla muutettaisiin rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista annettua direktiiviä (jäljempänä uhridirektiivi). Käsiteltävänä olevassa U-kirjelmässä tarkastellaan muutosdirektiiviehdotuksen sisältöä sekä sen suhdetta Suomen voimassa olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön sekä muodostetaan valtioneuvoston kanta muutosdirektiiviehdotuksen sisältämiin velvoitteisiin.

Lausuntonani esitän kunnioittavasti seuraavan.

Direktiiviehdotuksen tavoite

Muutosdirektiiviehdotuksen yleisenä tavoitteena on edistää hyvin toimivaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta Euroopan unionissa (COM(2023) 424 final, s. 3). Ehdotuksen erityistavoitteena on parantaa uhrien tiedonsaantia, parantaa suojelutoimenpiteiden mukauttamista uhrin tarpeisiin, parantaa haavoittuvassa olemassa olevien uhrien mahdollisuutta saada erityistukea, edistää uhrien osallistumista rikosoikeudellisiin menettelyihin sekä helpottaa mahdollisuutta saada korvaus rikoksentekijältä kaikissa tapauksissa (COM(2023 424 final, s. 3).

Eduskunnan lakivaliokunta on aiemmassa lausunto- ja mietintökäytännössään pitänyt Euroopan unionin tasoisia toimia rikoksen uhrin aseman parantamiseksi perusteltuina. Valiokunta on katsonut olevan tärkeää, että syytetyn ohella myös rikoksen uhrien oikeudet ja tarpeet tulevat tasapainoisesti huomioon otetuiksi. Tästä näkökulmasta valiokunta on pitänyt unionissa annettua uhridirektiiviä parannuksena aiempaan oikeustilaan verrattuna (LaVL 13/2011 vp, s. 2/I ja LaVM 4/2015 vp, s. 2).

Käsiteltävänä olevan U-kirjelmän (s. 16) mukaan valtioneuvosto suhtautuu muutosdirektiiviehdotuksen tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti ja katsoo rikoksen uhrien oikeuksien ja aseman kehittämisen olevan yleisesti tärkeää. Lisäksi valtioneuvosto kannattaa uhrien oikeuksien suojelun vahvistamista myös Euroopan unionin tasolla.

Nähdäkseni on sinänsä selvää, että rikoksen uhrien aseman parantaminen ja kehittäminen on oikeudellisesti perusteltua ja kannatettavaa, ottaen huomioon myös, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä on korostettu uhrien asemaa ja oikeuksia osana Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa turvattua oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä (ks. esim. Perez v. Ranska [GC], 12.2.2004, 72 kohta). Vaikka muutosdirektiiviehdotuksen tavoitteet näin ovat kannatettavia ja hyväksyttäviä, tämä ei kuitenkaan suoraan merkitse, että muutosdirektiiviehdotuksen sisältämiin muutoksiin tulisi kaikilta osin suhtautua varauksetta. Jäljempänä muutosdirektiiviehdotuksen sisällöstä esitetään myös tiettyjä kriittisiä huomioita.

Oikeusperusta

Ehdotetun direktiivin oikeusperustana olisi muutosdirektiiviehdotuksen mukaan Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 82 artiklan 2 kohta c alakohta. SEUT 82(2) artiklan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää vähimmäissäännöistä sikäli kuin se on tarpeen tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen sekä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi rajatylittävissä rikosasioissa. Näissä vähimmäissäännöissä otetaan huomioon jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien erot. SEUT 82(2)(c) artiklan mukaan vähimmäissäännöt koskevat rikoksen uhrien oikeuksia. Voimassa olevan uhridirektiivi on annettu SEUT 82(2) artiklan nojalla.

Käsiteltävänä olevan U-kirjelmän (s. 5) mukaan valtioneuvosto pitää muutosdirektiiviehdotuksen oikeusperustaa asianmukaisena. Nähdäkseni muutosdirektiiviehdotuksen sisältö ei anna aihetta katsoa, että muutosdirektiiviehdotuksessa SEUT 82(2)(c) artiklaa käytettäisiin oikeusperustana tavalla, joka ilmentäisi unionille annetun oikeusperustan ongelmallisena pidettävää laajentavaa tulkintaa. U-kirjelmän sisältämää arviota oikeusperustan asianmukaisuudesta voidaan nähdäkseni pitää asianmukaisena. Muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa on luonnollisesti kuitenkin vielä syytä varmistua siitä, että direktiiviä koskevien neuvottelujen kuluessa direktiiviehdotuksen sisällön mahdollisesti muuttuessa muutosdirektiivin sisältämät säännökset on mahdollista antaa oikeusperustansa nojalla.

Uhrien erityiset suojelu- ja tukitoimenpiteet

Muutosdirektiiviehdotuksen nimenomaisena tavoitteena (COM(2023) 424 final, s. 3) on parantaa suojelutoimenpiteiden mukauttamista uhrien tarpeisiin haavoittuvassa asemassa olevien uhrien turvallisuuden varmistamiseksi sekä parantaa haavoittuvassa asemassa olevien uhrien mahdollisuutta saada erityistukea. Komission ehdotuksessa uhridirektiivin uhrin henkilökohtaista arviointia erityisten suojelutarpeiden määrittämiseksi koskevaa 22 artiklaa muutettaisiin merkittävästi. U-kirjelmässä (s. 4 ja 9–11) tarkemmin selostetuin tavoin uhrin erityisen tuen ja suojelutarpeen arvioinnissa olisi muutosdirektiiviehdotuksen mukaan jatkossa otettava huomioon myös uhrin kokema syrjintä sekä suhde rikoksentekijään ja rikoksentekijän ominaisuudet. Muutosdirektiiviehdotuksen asiaa koskevan 10 b artiklan mukaan henkilökohtaisessa arvioinnissa olisi otettava huomioon muun muassa ”suhde rikoksentekijään ja rikoksentekijän ominaisuudet”. Lisäksi henkilökohtaisessa arvioinnissa olisi ”kiinnitettävä erityistä huomiota rikoksentekijän aiheuttamaan riskiin, mukaan lukien väkivallan riski, ruumiinvamman riski, aseiden käyttö, järjestäytyneessä rikollisryhmässä mukanaolo, huumeiden tai alkoholin väärinkäyttö, lasten hyväksikäyttö, mielenterveysongelmat, vainoaminen, uhkauksen ilmaisut tai vihapuhe”.

Asianomistajan henkilökohtaisesta arvioinnista säädetään voimassa olevan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 9 a §:ssä. Säännös on seurausta uhridirektiivin voimaansaattamisesta (HE 66/2015 vp, s. 45–48). U-kirjelmässä (s. 10) esitetyn mukaan muutosdirektiiviehdotuksen sisältämät muutokset edellyttäisivät tältä osin esitutkintalain muuttamista.

Ensinnäkin on huomattava, että muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artikla ei 22 artiklan muuttamista koskevin osin ole siinä käytettyjen ilmaisujen suhteen kaikilta osin erityisen selkeä ja täsmällinen. Ei nähdäkseni ole esimerkiksi täysin selvää, mitä ilmaisu ”suhde rikoksentekijään ja rikoksentekijän ominaisuudet” pitää sisällään ja miltä osin esimerkiksi rikoksentekijän ominaisuudet on otettava henkilökohtaisessa arvioinnissa huomioon. Direktiivin 22 artiklaan lisättäisiin 3 a kohta, jonka mukaan erityistä huomiota olisi kiinnitettävä rikoksentekijän aiheuttamaan riskiin, mukaan lukien väkivallan riski, ruumiinvamman riski, aseiden käyttö, järjestäytyneessä rikollisryhmässä mukanaolo, huumeiden tai alkoholin väärinkäyttö, lasten hyväksikäyttö, mielenterveysongelmat, vainoaminen, uhkauksen ilmaisut tai vihapuhe. U-kirjelmässä (s. 10) tältä osin asianmukaisesti todetaan, että muutos voi edellyttää rikoksentekijää koskevien valtiosääntöisesti arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä ja että muutosta olisi arvioitava tarkemmin myös tietosuojaa koskevan sääntelyn osalta. Lisäksi muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa olisi nähdäkseni syytä vielä perusteellisesti arvioida, mitkä tiedot rikoksentekijän ominaisuuksista ovat henkilökohtaisen arvioinnin toteuttamisen kannalta välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, EU:n tietosuojaa koskeva lainsäädäntö myös huomioon ottaen.

Tulkinnanvaraisena ja epäselvänä voidaan U-kirjelmässä (s. 10) todetuin tavoin pitää myös erityisen huomion kohteena olevia uhreja koskevaan 22(3) artiklaan ehdotettua muutosta, jonka mukaan tällainen ryhmä olisi keskeisten kansainvälisten rikosten uhrit. Muutosdirektiiviehdotuksesta ei käy ilmi, mitä ilmaisulla ”keskeiset kansainväliset rikokset” tarkoitetaan. Ilmaisua olisi syytä pyrkiä täsmentämään. Samassa muutosdirektiiviehdotuksen kohdassa käytettyjä ilmaisuja ”järjestäytynyt rikollisryhmä” ja ”viharikokset” olisi mahdollisuuksien mukaan myös syytä pyrkiä muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa täsmentämään, ottaen lisäksi huomioon, että muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artiklassa ehdotetussa uhridirektiivin 22(3a) artiklassa käytettäisiin ilmaisuja ”järjestäytyneessä rikollisryhmässä mukanaolo” ja ”vihapuhe”. Erityisesti

ilmaisua ”järjestäytyneessä rikollisryhmässä mukanaolo” voidaan pitää huomattavan epätäsmällisenä, minkä lisäksi olisi suotavaa, että muutosdirektiiviehdotuksessa käytetyt ilmaisut olisivat johdonmukaisia – tai käytettyjen ilmaisujen ollessa toisistaan poikkeavia ilmaisujen poikkeavuudelle esitettäisiin kattavat perustelut.

Toiseksi on huomattava, että uhridirektiivin 22 artiklassa mukaisessa uhrin henkilökohtaisessa arvioinnissa olisi muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artiklan mukaan jatkossa otettava huomioon edellä todetun mukaisesti rikoksentekijän ominaisuudet, joita ilmeisesti täsmennettäisiin 22 artiklaan lisättävällä rikoksentekijän aiheuttamaa riskiä koskevilla tekijöillä koskevalla 3 a kohdalla. Eduskunnan lakivaliokunta on voimassa olevaa esitutkintalain 11 luvun 9 a §:ää säädettäessä kiinnittänyt huomiota henkilökohtaisessa arvioinnissa esiin tulleiden tietojen julkisuuteen ja julkisuuden rajoittamiseen sekä siihen, tuleeko henkilökohtaisessa arvioinnissa esiin tulevat arkaluonteiset tiedot määrätä tarpeellisin osin salassa pidettäviksi myös rikoksesta epäillyltä (LaVM 4/2015 vp, s. 3–5). Lakivaliokunta katsoi tuolloin, että epäillyn tiedonsaantioikeuden ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten kannalta suojelutarpeen arviointia koskeva ehdotettu sääntely oli kokonaisuutena arvioiden hyväksyttävää (LaVM 4/2015 vp, s. 4–5). Käsiteltävänä olevassa U-kirjelmässä ei ole arvioitu, olisiko muutosdirektiiviehdotuksen sisältämillä uhridirektiivin 22 artiklan muutoksilla vaikutusta henkilökohtaisessa arvioinnissa esille tulleiden tietojen julkisuuteen tai sen rajoittamiseen esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä. Kysymys on merkityksellinen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluvien puolustautumisoikeuksien näkökulmasta, minkä lisäksi unionioikeudellisesti asiaa olisi syytä arvioida tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä annetun direktiivin 2012/13/EU kannalta. Asiaa koskeva tulkintaasetelma saattaa muutosdirektiiviehdotuksen vuoksi olla lakivaliokunnan mietinnössään 4/2015 vp toteuttamasta arvioinnista jossain määrin poikkeava, koska muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artiklan mukaan uhridirektiivin 22 artikla velvoittaisi jatkossa ottamaan henkilökohtaisessa arvioinnissa huomioon aiempaa laajemmin myös rikoksentekijää koskevia tietoja, joista osa edellä todetun mukaisesti on valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden arkaluonteisten tietojen alaan kuuluvaa. Edellä todetun perusteella muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa uhridirektiivin 22 artiklaan ehdotettuja muutoksia olisi nähdäkseni perusteellisesti arvioitava epäillyn tiedonsaantioikeudenkäynnin ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten kannalta. Tämä arviointi olisi syytä LaVM:ssä 4/2015 vp (s. 3–6) toteutetuin tavoin tehdä sekä yleisö- että asianosaisjulkisuuden näkökulmasta, minkä lisäksi asiaan olisi syytä kiinnittää huomiota muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa.

Osallistuminen rikosprosessiin ja tehokkaat oikeussuojakeinot

Muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artikla edellyttäisi, että uhrilla olisi mahdollisuus saattaa oikeudenkäynnin aikana tehty tiettyjä direktiivissä uhrille kuuluvia oikeuksia koskeva päätös uudelleentarkastelevaksi. Tällaisia päätöksiä olisivat ainakin uhridirektiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu päätös liittyen tulkkaukseen oikeuden istunnoissa ja 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua oikeudenkäyntimenettelyn aikana toteutettavaa suojelutoimenpidettä koskeva päätös.

U-kirjelmässä (s. 11) todetun mukaisesti jää epäselväksi, mikä on ehdotuksen suhde uhridirektiivin 7 artiklan 7 ja 8 kohtaan, jotka koskevat tulkkauksen tai käännöksen antamatta jättämistä koskevan päätöksen riitauttamista ja tämän riitautuksen käsittelyn kestoa. Lisäksi U-kirjelmässä todetun mukaisesti jää epäselväksi, onko artiklassa tarkoitus antaa uhreille ehdoton muutoksenhakumahdollisuus artiklassa tarkoitettuihin päätöksiin siitä huolimatta, että 10 b artiklan 2

kappaleen mukaan menettelysäännöt, joiden nojalla uhrit voivat pyytää mainittujen päätösten uudelleentarkastelua, määritellään kansallisessa oikeudessa.

U-kirjelmässä (s. 11) selostetaan asianmukaisesti, miten tulkkauksen järjestämistä tai todistelua koskeva muutoksenhaku on Suomessa toteutettu. Pääsäännön mukaan muutoksenhaku sanottuja seikkoja koskien toteutuu pääasiaa koskevan muutoksenhaun yhteydessä (ks. myös HE 66/2015 vp, s. 22). Muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa olisi syytä pyrkiä varmistamaan, mitä 10 b artiklassa tarkoitetulla uudelleentarkastelulla ja sen sisältämällä viittauksella kansallisiin menettelysääntöihin tosiasiallisesti tarkoitetaan. Lisäksi jatkovalmistelussa olisi syytä pyrkiä varmistamaan, että kansalliseen lainsäädäntöön ei direktiivin vaatimusten toteuttamiseksi jouduta sisällyttämään vain tiettyjä asioita koskevaa erillistä ja ehdotonta muutoksenhakuoikeutta koskevaa sääntelyä.

Muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artikla edellyttäisi lisäksi, että uhrilla olisi oikeus saada rikosoikeudellisen menettelyn kuluessa kohtuullisessa ajassa päätös rikoksentekijän velvoittamisesta korvauksen. Asiaa koskevan voimassa olevan uhridirektiivin 16(1) artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että uhrilla on oikeus saada rikosoikeudellisen menettelyn kuluessa kohtuullisessa ajassa päätös rikoksentekijän velvoittamisesta korvauksen maksamiseen, paitsi jos tällainen päätös kansallisen oikeuden mukaan tehdään toisessa oikeudellisessa menettelyssä. Voimassa oleva uhridirektiivi näin mahdollistaa rikosasiaan liittyvän vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyn omassa prosessissaan. Muutosdirektiiviehdotuksen mukaan tämä ei olisi enää mahdollista, koska sen sisältämän 10 b artiklan sanamuodossa ei enää olisi viittausta mahdollisuudesta käsitellä vahingonkorvausasia toisessa oikeudellisessa menettelyssä kansallisen oikeuden sen mahdollisesti salliessa.

Syyteasian yhteydessä voidaan ajaa syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuvaa yksityisoikeudellista vaatimusta (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL, 689/1997) 3 luku 1 §). Syyttäjän on asianomistajan pyynnöstä ajettava asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta vireille panemansa syyteasian yhteydessä, jos se voi tapahtua ilman olennaista haittaa eikä vaatimus ole ilmeisen perusteeton (ROL 3:9). Tuomioistuin voi kuitenkin erottaa syyteasian yhteydessä esitetyn yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsiteltäväksi erikseen riita-asiain oikeudenkäynnistä säädetyssä järjestyksessä (ROL 3:3). Suomessa on näin vakiintuneesti katsottu, että rikokseen perustuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely erikseen omassa prosessissaan on mahdollista, vaikka tällaisen vaatimuksen käsittely syyteasian yhteydessä on pääsääntö. Yksityisoikeudellisen vaatimuksen, kuten vahingonkorvausvaatimuksen, käsittely voi muodostua huomattavan laajaksi ja näin viivästyttää syyteasian käsittelyä. Syyteasian käsittelyn siirtymistä yksinomaan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittämisen vuoksi ei ole pidetty asianmukaisena, ottaen erityisesti huomioon tilanteet, joissa rikosasian vastaaja on vangittuna (HE 82/1995 vp, s. 54–55). On myös huomattava, että syyteasian yhteydessäkin vahingonkorvauksen syntyedellytyksiä arvioidaan itsenäisesti (KKO 2005:120, 5 kohta) ja että esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumisesta ei suoraan seuraa, että myös rikokseen perustuva vahingonkorvausvaatimus olisi hylättävä (KKO 2023:62, 14 kohta ja siinä mainitut ratkaisut). Edellä todettu on omiaan korostamaan sitä, että rikokseen perustuvan vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyä ei tule kategorisin säännöksin liiaksi sitoa syyteasian käsittelyn yhteyteen ja syyteasian käsittelyä koskeviin edellytyksiin.

Edellä todetun mukaisesti rikokseen perustuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyn mahdollistamista poikkeuksellisesti myös erikseen riita-asian oikeudenkäynnistä säädetyssä järjestyksessä voidaan pitää suomalaisen rikosprosessioikeudellisen järjestelmän perustavana

ratkaisuna, jolla on tavoiteltu ennen muuta järjestelmän joustavuutta mutta jolla on myös oikeusturvaa kohentavia vaikutuksia. Käsiteltävänä olevassa U-kirjelmässä (s. 12) on asianmukaisesti katsottu, että velvollisuus käsitellä vahingonkorvausasia kaikissa tapauksissa samassa yhteydessä rikosasian kanssa voisi johtaa prosessien pitkittymiseen, rikosvastuun toteutumisen viivästymiseen ja prosessin osapuolten kannalta ei-toivottuihin lopputuloksiin. Valtioneuvoston kanta (U-kirjelmä, s. 17) onkin, että muutosdirektiiviehdotuksen neuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, että direktiivi jatkossakin sallii vahingonkorvausasian käsittelemisen rikosasian käsittelystä erillään. Valtioneuvoston kanta on nähdäkseni varsin perusteltu. Muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa olisi painokkaasti pyrittävä siihen, että se ei sisällä velvoitteita, jotka aiheuttavat perustavanlaatuisia ja vaikutuksiltaan epätarkoituksenmukaisia muutoksia kansalliseen rikosprosessioikeudelliseen järjestelmään.

Muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artiklan mukaan uhridirektiivin 16(2) artiklaa muutettaisiin siten, että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tulisi maksaa myönnetty korvaus suoraan uhrille ilman aiheetonta viivästystä. Lisäksi uhrin oikeus saada korvaus rikoksentekijältä siirrettäisiin toimivaltaisille viranomaisille myönnetyn korvauksen määrän osalta. Voimassa olevan uhridirektiivin 16(2) artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edistettävä toimenpiteitä, joilla rikoksentekijää kannustetaan maksamaan uhrille asianmukainen korvaus.

U-kirjelmässä (s. 12) esitetyn mukaisesti muutosdirektiiviehdotuksen velvoite on sisällöltään epäselvä ja sen voi tulkita esimerkiksi merkitsevän, että viranomaisen olisi automaattisesti ja välittömästi rikosasiaa koskevan tuomion tultua lainvoimaiseksi maksettava myönnetty korvaus suoraan uhrille. U-kirjelmässä (s. 12) asianmukaisesti esitetyn mukaisesti voimassa olevan rikosvahinkolain (1204/2004) sen nojalla maksettava korvaus on toissijainen (sanotun lain 19 §). Muutosdirektiiviehdotuksen 10 b artiklan perusteella ei myöskään ole ainakaan yksiselitteisen selvää, tulisiko viranomaisten maksaa korvaus oma-aloitteisesti ja sen jälkeen periä korvaus rikokseen syyllistyneeltä. Rikosvahinkolain 25 §:n mukaan korvausta on haettava kolmen vuoden kuluessa lainvoimaisesta tuomiosta. Vaikutta näin siltä, että muutosdirektiiviehdotus saattaisi johtaa rikosvahinkolaissa omaksuttujen perusratkaisujen muuttamiseen. Tältä osin U-kirjelmässä (s. 17) omaksuttua kantaa, jonka mukaan neuvotteluissa tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka eivät edellytä kansallisen rikosvahinkolainsäädännön perusratkaisujen muuttamista, on pidettävä perusteltuna ja kannatettavana. Muutosdirektiiviehdotuksen jatkovalmistelussa olisi näin pyrittävä siihen, että 10 b artiklan sisältämä rikosvahinkoja koskeva velvoite olisi muotoilultaan selkeä ja sisällöltään sellainen, että se mahdollistaisi rikosvahinkolaissa omaksuttujen perusratkaisujen säilyttämisen.

Helsingissä 28.9.2023

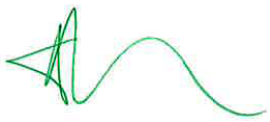

Sakari Melander
OTT, VT, rikosoikeuden professori